

Порушення адаптивних ресурсів учасників інтенсивних бойових дій

Лариса Герасименко

Полтавський державний медичний університет кафедра психіатрії, наркології та медичної психології

Рустам Ісаков

Полтавський державний медичний університет кафедра психіатрії, наркології та медичної психології

Ілля Золочевський

Полтавський державний медичний університет кафедра психіатрії, наркології та медичної психології

Війна на території України обумовила зростання кількості військовослужбовців – учасників бойових дій. Разом із бойовим досвідом, вони отримують не лише фізичні травми, а і досить виражену та інтенсивну психотравму. Переважна більшість учасників подібних екстремальних подій відзначають порушення адаптаційних процесів до мирного життя та відчують значне погіршення ментального здоров'я. До провідних соціально-психологічних факторів, які порушують адаптивні ресурси при поверненні людини із зони інтенсивних бойових дій до звичного життя, умовно можна поділити на завищені очікування від мирного життя та завищені очікування від суспільства. Дані фактори, які впливають на психологічну адаптацію ветеранів у мирному житті особливо гостро переживаються саме учасниками інтенсивних бойових дій та описані американськими психологами, спостерігаючи за ветеранами війни у В'єтнамі.

Метою дослідження: вивчити порушення адаптивних ресурсів у військовослужбовців, які приймали участь у зоні інтенсивних бойових дій.

Матеріал та методи дослідження. У дослідженні брали участь 68 військовослужбовців, які приймали участь у зоні інтенсивних бойових дій. Для досягнення мети і реалізації завдань даного дослідження використані наступні методи: клініко-анамнестичний, клініко-психопатологічний, психодіагностичний, психометричний та статистичні методи математичної обробки отриманих результатів. Застосовано шкала оцінки інтенсивності бойового досвіду (Combat Exposure Scale), шкала реактивної та особистісної тривоги Спілбергера-Ханіна (1978), шкала психосоціальної дезадаптації (Герасименко Л.О.) (2018), шкала самооцінки тривоги (Чабан О.С., Хаустова О.О.), шкала оцінки травматичної події (Impact of Event Scale-R).

Результати дослідження та їх обговорення. За загальним рівнем і якістю соціально-психологічної адаптації у військовослужбовців, які мали інтенсивний бойовий досвід можна виділити три рівні адаптації / дезадаптації: достатня, часткова чи дезадаптація.

Для військовослужбовців з достатньою адаптацією 6 (15,8%) та задовільними адаптивними ресурсами, характерним низький рівень тривожності, достатньо висока нервово-психічна стійкість, відсутні прояви агресивності та низькі показники конфліктності, задовільний рівень соматичного здоров'я, гармонійні сімейні, професійні та міжособистісні відносини, а також низький рівень соціальної фрустрованості.

Для військовослужбовців частковою адаптацією 14 (36,8%) та задовільним рівнем адаптивних ресурсів, характерний середній рівень тривожності з переважанням негативних очікувань відносно своєї майбутньої і соціальної захищеності, знижений рівень нервово-психічної стійкості, вищі показники агресивного і конфліктного реагування, певні проблеми, пов'язані із фізичним здоров'ям, трансформації ціннісно-сміслових утворень, часткова задоволеність

сімейними, професійними та міжособистісними відносинами.

Порушення адаптаційних ресурсів у військовослужбовців, які перебували у зоні інтенсивних бойових дій виникали на тлі високого рівня тривожності 22(58%), (з переважанням астенічних і фонічних компонентів тривоги, а також негативних очікувань відносно свого майбутнього), низького рівня нервово-психічної стійкості, зниження фону настрою, порушення міжособистісних комунікацій у поєднанні підвищеної конфліктності і дратівливості з ознаками мікросоціальної залежності, низьких показників соматичного здоров'я, дезадаптивних перебудов в ціннісно-смысловій сфері, незадоволеності сімейними відносинами та високими рівнем соціальної фрустрованості. Слід відзначити, що ступінь тяжкості адаптації корелювали з вираженістю тривоги.

Висновки. Виявлено, що ступінь порушень адаптивних ресурсів учасників з інтенсивним бойовим досвідом корелювали з вираженістю тривоги, а також залежали від тривалості перебування в умовах інтенсивних бойових дій, частоти психотравматичних подій під час служби. Також встановлено, що спектр психопатологічних проявів учасників інтенсивних бойових дій варіювали від семіотичних комплексів близьких до панічних атак аж до психогенної каталепсії.